

פפר שעת
בה עשלתך

הפרשה בקצרה: בהעלותך

”כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנוּחָה”

וגע של קריאה יחפה.

בפרשה הקודמת התקיימה חנוכת המשכן, כעת הגיע הזמן לעבוד במשכן ולהדליק את המנורה:

”א וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. ב דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהֵעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מֹלַח מִלֶּחֶם פְּנֵי הַמְּנוּחָה יֵאָרוּ שְׁבַעֵת הַנֵּרוֹת. ג וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל-מֹלַח מִלֶּחֶם פְּנֵי הַמְּנוּחָה הָעֵלָה נִרְתְּיָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה.”

(במדבר ח)

- אל מי מיועדים דברי ה' מדוע דווקא אל אהרון?
- האם משה לא יכול להדליק את המנורה בעצמו?
- מדוע לא אמר ה' את הדברים ישירות לאהרון?

נקרא גם את הפסוק הבא:

”ד וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוּחָה מִקְשָׁה זָהָב עַד-יָרִיכָה עַד-פְּרֻחָהּ מִקְשָׁה הוּא כְּמִרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת-מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת-הַמְּנוּחָה.”

(במדבר ח ד)

- מה פשר המילה מקשה?
- כיצד מתוארת המנורה בפסוק זה? אילו תיאורים נוספים של המנורה זכורים לכם? (גם מספר שמות)
- מה הראה ה' למשה?
- על פי פסוק זה, מי עשה את המנורה?

קראו את המדרש:

”נתקשה משה במעשה המנורה יותר מכל כלי המשכן, עד שהראה לו הקב"ה באצבע... "מקשה זהב" - מהי 'מקשה'? מה קשה היא לעשות. שהרבה יגע משה עד שלא עשה המנורה... כיון שנתקשה אמר הקב"ה למשה: טול ככר זהב והשליכהו לאש והוציאהו, והיא נעשית מעצמה...

”כן עשה” - לא נאמר כאן 'משה', אלא "כן עשה" סתם (בלי לציין מי). מי עשה? הקדוש ברוך הוא.”

(על פי מדרש תנחומא לפרשת בהעלותך)

- איזו פירוש מציע המדרש למה "מקשה"?
- מי ציר את המנורה על פי מדרש זה?

שיר לפרשה: מקשה אחת זהב/ ישי רינו

- מהי מקשה אחת זהב על פי השיר?

לאחר חנוכת המשכן, ה' מצווה את אהרון להעלות את הנרות במנורה. המנורה הייתה עשויה כולה זהב והיו לה שבעה קנים. העבודה במשכן החלה, ואל הכהנים מצטרפים כעת הלויים בעבודת המשכן, ואהרון מצווה להסמיך את הלויים לקראת עבודתם, והם יחלו לשרת במשכן מגיל עשרים וחמש שנה. עברה שנה מאז צאת בני ישראל ממצרים, והגיעה העת לחגוג את חג הפסח. בחודש הראשון, חודש ניסן, ה' מצווה את העם לחוג את חג הפסח במועדו, "ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערביים במדבר סיני..." (ט' ה').

אל משה מגיעים אנשים שלא יכלו לחגוג את הפסח בזמנו כי היו טמאים. ה' אומר למשה שכל מי שלא יכול היה לעשות את הפסח במועדו מחמת טומאה או שהיה בדרך רחוקה, נקבע עבורו תאריך נוסף שבו יוכל להקריב את קורבן הפסח. חודש לאחר חג הפסח, בי"ד אייר, יהיה "פסח שני" עבור אלה שלא יכולים היו להקריב את קורבן הפסח בי"ד ניסן.

ה' מצווה את משה לעשות שתי חצוצרות עשויות כסף, אשר ישמשו את משה לקרוא לעם או להודיע להם מתי יוצאים למסע. כאשר יתקעו רק בחצוצרה אחת יגיעו הנשיאים אל משה, וכאשר יריעו תרועה בשתייהן ידע העם כי עליו להתחיל בתנועה להמשך המסע. בנוסף לעמוד הענן שנח מעל אוהל מועד בזמן החניה ועלה בזמן הנסיעה. לחצוצרות תפקידים נוספים: הן תשמשנה גם בימי המועדים, החגים ובזמן שבו יצא העם למלחמה.

הכול מוכן, ובני ישראל ממשיכים במסעם במדבר. רגע לפני היציאה מציע משה ליתרו חותנו להצטרף אליהם במסעם לארץ כנען, אך יתרו מבקש לשוב למולדתו.

העם נודד במדבר, ויש קשיים בדרך: קבוצת אנשים מתוך העם מתלוננת לפני משה שנמאס להם לאכול את המן והם רוצים לאכול בשר. הם מזכירים את האוכל הטעים והמגוון שהיה להם במצרים. משה מתוסכל מהתלונות, וה' מעמיד לעזרתו שבעים זקנים שסייעו לו בהנהגת העם. למתאווים לבשר הוא נותן שליו (מין של עוף) ללא הגבלה, אך מעניש אותם ומכה בהם.

משה מנהיג את העם עם כל הקשיים, אך יום אחד אחיו אהרון ומרים מדברים עליו ללא ידיעתו. ה' קורא לשלושתם אל אוהל מועד ומסביר להם כי משה הוא נביא מיוחד, ונוזף בהם על שדיברו לשון הרע. בעקבות זה לוקה מרים בצרעת. "והנה מרים מצורעת כשלג" (י"ב י') והיא נאלצת לצאת אל מחוץ למחנה עד שהצרעת תחלוף. משה רואה את אחותו ודואג לה. הוא צועק אל ה' ומתפלל לרפואתה "אל נא רפא נא לה".

הפרשה ואני: בעלותך

שער טיטוס ניצב עדיין על תילו ברומא שבאיטליה. במשך דורות רבים נמנעו יהודי רומא בפרט ויהודי העולם בכלל מלעבור דרכו. יהודי רומא חרגו ממנהגם במצעד שקיימו לרגל הקמת מדינת ישראל.

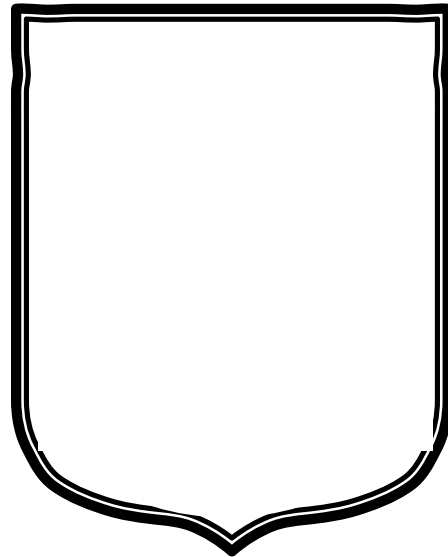
- מדוע לדעתכם נמנעו יהודי רומא לעבור דרך שער טיטוס?
- מדוע חשבו יהודי רומא את הקמת מדינת ישראל דווקא במקום זה?
- **נקודה למחשבה:**
- אלו עוד כלים היו בבית המקדש?
- מדוע לדעתכם דווקא המערה נבחרה מבין כל יתר כלי המקדש לסמל לאומי?

מנורת הכנסת

מנורת הכנסת היא אנדרטת ברונזה בגובה כחמישה מטרים, הניצבת בקצה גן הוורדים, מול משכן הכנסת בירושלים. מנורה מציגה כעשרים ותשעה אירועים, ביטויים, דמויות ומושגים מכוננים בתולדות עם ישראל, ונחשבת ל"ספר לימוד" ויזואלי של ההיסטוריה היהודית לדורותיה. המנורה היא מתנה שקיבלה מדינת ישראל הצעירה בשנת 1950 מחברי הפרלמנט הבריטי למדינת ישראל הצעירה כאות הערכה לרוחו של עם ישראל על הקמת בית לאומי דמוקרטי ולהבעת ידידותה של בריטניה לישראל. צפו בצילום המנורה ונסו לזהות כמה שיותר אירועים וסיפורים מכוננים המופיעים בה.

- כיצד נראתה המנורה על פי כל התאורים שקראתם?
- עליה בפסוקי התורה? (הצגו בספר שמות פרק כה)
- **ציירו אותה**

אילו מסמלי חגיגה אצלנו נראים במנורה?
אילו מסמלי חגיגה אצל חתומיך במנורה?
מדוע?

זֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה

עם הקמת המדינה התעורר צורך בסמלים לאומיים – דגל, סמל מדינה והמנון. מועצת המדינה הזמנית החליטה על הקמת ועדת סמלים, וזו פנתה אל תושבי המדינה וביקשה לקבל הצעות ורעיונות לסמל רשמי למדינת ישראל. מאות הצעות הוגשו לוועדה, ובתהליך ארוך נבחרו שלוש הצעות. אלה הובאו בפני מועצת המדינה הזמנית, והמועצה החליטה לבחור בהצעה שהגישו המעצבים (האחים) גבריאל ומקסים שמיר. וכך, ביום י"א בשבט תש"ט, נבחר סמל המנורה המעוטרת בענפי זית של האחים שמיר לסמל הרשמי של מדינת ישראל.
"המנורה מייצגת את עברו המפואר של העם היהודי, ובניגוד למגן דוד היא סמל שאינו מופיע אצל עם או אומה אחרים בעולם."
את סמל המדינה אתם ודאי מכירים, אך מניין לקוחה ההשראה לצורת המנורה בסמל? ומדוע נבחרה השראה זו דווקא?

לפניכם שני יצוגים שונים של המנורה. התבוננו בהם וקראו את סיפורם.

מדוע לדעתכם בחרו יוצרי סמל המדינה דווקא במנורה משער טיטוס המנציחה את חורבן בית המקדש והגלות ולא את מערת בית הכנסת ביריחו השייכת לתקופת השלטון היהודי בארץ ישראל?

- **מה מסמלת בחירה זו?**
- התבליט בשער והפסיפס נוצרו בשנים שלאחר חורבן בית המקדש, אך מראה המנורה בהם לא פה.
- מי מבין היצוגים משקף לדעתכם את המראה של מערת המקדש? מי מביניהם דומה יותר לתיאור המקראי?

שער טיטוס הוקם בשנת 82 לספירה ברומא ועומד שם עד היום. בשער תבליט מפורסם של דמויות הנושאות את הביזה מבית המקדש לרומא. בביזה נמצאת גם המנורה. בשנת 70 לספירה, החריבו הרומאים את ירושלים ואת בית המקדש השני. טיטוס, מפקד הצבא הרומי, לקח את המנורה ואת שאר כלי המקדש לרומא, והציג אותם בתהלוכת ניצחון בחוצות העיר. התהלוכה, שבה שבויים יהודים נושאים את המנורה, הונצחה בתבליט על שער טיטוס. מנורה זו, כמו מנורת המקדש, היא בעלת שבעה קנים, אך לה רגל שונה מהמתואר בפסיפסים ובתלמוד.

שלום על ישראל הוא בית הכנסת העתיק של יריתן. בית הכנסת הוקם במאה השביעית לספירה והוא פונה מערבה לכיוון ירושלים. בבית הכנסת פסיפס ובו מנורה והכיתוב "שלום על ישראל" הפסיפס מתוארך למאה השלישית לספירה. בחפירות ארכיאולוגיות ברחבי ארץ ישראל התגלו פסיפסים רבים מתקופת המשנה והתלמוד ובהם מנורה. בבית אלפא התגלה בית כנסת שכל רצפתו עשויה פסיפס ובו כל כלי המקדש ובהם גם המנורה.

לאחר חנוכת המשכן, ה' מצווה את אהרון להעלות את הנרות במנורה. המנורה הייתה עשויה כולה זהב והיו לה שבעה קנים. העבודה במשכן החלה, ואל הכוהנים מצטרפים כעת הלויים בעבודת המשכן, ואהרון מצווה להסמיך את הלויים לקראת עבודתם, והם יחלו לשרת במשכן מגיל עשרים וחמש שנה.

עברה שנה מאז צאת בני ישראל ממצרים, והגיעה העת לחגוג את חג הפסח. בחודש הראשון, חודש ניסן, ה' מצווה את העם לחוג את חג הפסח במועדו, "ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערביים במדבר סיני..." ("ט' ה').

אל משה מגיעים אנשים שלא יכלו לחגוג את הפסח בזמנו כי היו טמאים. ה' אומר למשה שכל מי שלא יכול היה לעשות את הפסח במועדו מחמת טומאה או שהיה בדרך רחוקה, נקבע עבורו תאריך נוסף שבו יוכל להקריב את קורבן הפסח. חודש לאחר חג הפסח, בי"ד אייר, יהיה "פסח שני" עבור אלה שלא יכולים היו להקריב את קורבן הפסח בי"ד ניסן.

ה' מצווה את משה לעשות שתי חצוצרות עשויות כסף, אשר ישמשו את משה לקרוא לעם או להודיע להם מתי יוצאים למסע. כאשר יתקעו רק בחצוצרה אחת יגיעו הנשיאים אל משה, וכאשר יריעו תרועה בשתייהן ידע העם כי עליו להתחיל בתנועה להמשך המסע. בנוסף לעמוד הענן שנח מעל אוהל מועד בזמן החניה ועלה בזמן הנסיעה. לחצוצרות תפקידים נוספים: הן תשמשנה גם בימי המועדים, החגים ובזמן שבו יצא העם למלחמה.

הכול מוכן, ובני ישראל ממשיכים במסעם במדבר. רגע לפני היציאה מציע משה ליתרו חותנו להצטרף אליהם במסעם לארץ כנען, אך יתרו מבקש לשוב למולדתו.

העם נודד במדבר, ויש קשיים בדרך: קבוצת אנשים מתוך העם מתלוננת לפני משה שנמאס להם לאכול את המן והם רוצים לאכול בשר. הם מזכירים את האוכל הטעים והמגוון שהיה להם במצרים. משה מתוסכל מהתלונות, וה' מעמיד לעזרתו שבעים זקנים שיסייעו לו בהנהגת העם. למתאוויים לבשר הוא נותן שליו (מין של עוף) ללא הגבלה, אך מעניש אותם ומכה בהם.

משה מנהיג את העם עם כל הקשיים, אך יום אחד אחיו אהרון ומרים מדברים עליו ללא ידיעתו. ה' קורא לשלושתם אל אוהל מועד ומסביר להם כי משה הוא נביא מיוחד, ונוזף בהם על שדיברו לשון הרע. בעקבות זה לוקה מרים בצרעת. "והנה מרים מצורעת כשלג" (י"ב י') והיא נאלצת לצאת אל מחוץ למחנה עד שהצרעת תחלוף. משה רואה את אחותו ודואג לה. הוא צועק אל ה' ומתפלל לרפואתה "אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ".

פרשת בהעלותך

מה בפרשה

”כֵּן עֲשֵׂה אֶת הַמְּנוּרָה”

וגע של קריאה יחפה.

בפרשה הקודמת התקיימה חנוכת המשכן, כעת הגיע הזמן לעבוד במשכן ולהדליק את המנורה:

”א וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. ב דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מֹלַח פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת. ג וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל-מֹלַח פְּנֵי הַמְּנוּרָה הַעֲלָה נְרֹתֶיהָ כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה.”

(במדבר ח)

- אל מי מיועדים דברי ה' מדוע דווקא אל אהרון?
- האם משה לא יכול להדליק את המנורה בעצמו?
- מדוע לא אמר ה' את הדברים ישירות לאהרון?

נקרא גם את הפסוק הבא:

” ד וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה מְקֻשָּׁה זָהָב עַד-יְרֵכָה עַד-פְּרֻחָה מְקֻשָּׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת-מֹשֶׁה כֵּן עֲשֵׂה אֶת-הַמְּנוּרָה.”

(במדבר ח ד)

- מה פשר המילה מקֻשָּׁה?
- כיצד מתוארת המנורה בפסוק זה? אילו תיאורים נוספים של המנורה זכורים לכם? (גם מספר שמות)
- מה הראה ה' למשה?
- על פי פסוק זה, מי עשה את המנורה?

קראו את המדרש:

”נתקשה משה במעשה המנורה יותר מכל כלי המשכן, עד שהראה לו הקב"ה באצבע... "מקשה זהב" - מהי 'מקשה'? , מה קשה היא לעשות. שהרבה יגע משה עד שלא עשה המנורה... כיון שנתקשה אמר הקב"ה למשה: טול ככר זהב והשליכהו לאש והוציאהו, והיא נעשית מעצמה... "כֵּן עֲשֵׂה" - לא נאמר כאן 'משה', אלא "כֵּן עֲשֵׂה" סתם (בלי לציין מי). מי עשה? הקדוש ברוך הוא.”

(על פי מדרש תנחומא לפרשת בהעלותך)

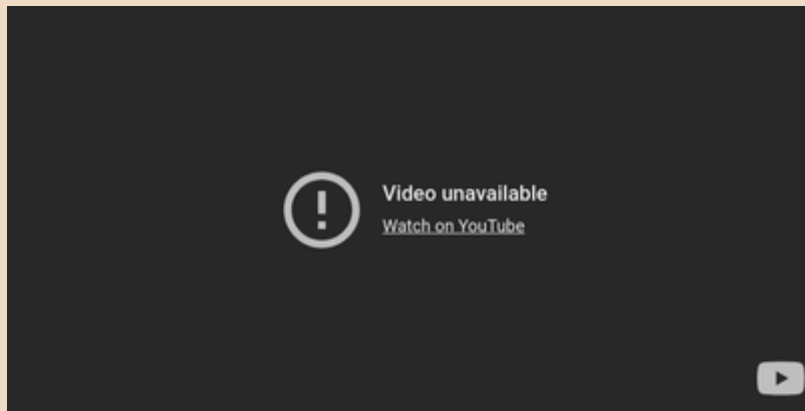
- איטו פירוש מציע המדרש למה "מקשה"?
- מי ציר את המנורה על פי מדרש זה?

פרשת בהעלותך לימוד ושיח

שיר לפרשה: מקשה אחת זהב/ ישי ריבו

להאזנה

• מהי מקשה אחת זהב על פי השיר?

פרשת בהעלותך שרים יחד

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה

עם הקמת המדינה התעורר צורך בסמלים לאומיים – דגל, סמל מדינה והמנון. מועצת המדינה הזמנית החליטה על הקמת ועדת סמלים, וזו פנתה אל תושבי המדינה וביקשה לקבל הצעות ורעיונות לסמל רשמי למדינת ישראל. מאות הצעות הוגשו לוועדה, ובתהליך ארוך נבחרו שלוש הצעות. אלה הובאו בפני מועצת המדינה הזמנית, והמועצה החליטה לבחור בהצעה שהגישו המעצבים (האחים) גבריאל ומקסים שמיר. וכך, ביום י"א בשבט תש"ט, נבחר סמל המנורה המעוטרת בענפי זית של האחים שמיר לסמל הרשמי של מדינת ישראל.

"המנורה מייצגת את עברו המפואר של העם היהודי, ובניגוד למגן דוד היא סמל שאינו מופיע אצל עם או אומה אחרים בעולם."
את סמל המדינה אתם ודאי מכירים, אך מניין לקוחה ההשראה לצורת המנורה בסמל? ומדוע נבחרה השראה זו דווקא?

לפניכם שני יצורים שונים של המנורה. התבוננו בהם וקראו את סיפורם.

מדוע לדעתכם בחרו יוצרי סמל המדינה דווקא במנורה משער טיטוס הנצחית את חורבן בית המקדש והשאלות ולא את מערת בית הכנסת ביריחו השייכת לתקופת השלטון היהודי בארץ ישראל?

• מה מסמלת בחירה זו?

התבליט משער והפסיפס נוצרו בשנים שאחר חורבן בית המקדש, אך אמרה המנורה בהם לא לה.

• מי אמין היצורים משקף לדעתכם את האמרה של מערת המקדש? מי אמינה יותר לתיאור המקרא?

שער טיטוס הוקם בשנת 82 לספירה ברומא ועומד שם עד היום. בשער תבליט מפורסם של דמויות הנושאות את הביזה מבית המקדש לרומא. בביזה נמצאת גם המנורה. בשנת 70 לספירה, החריבו הרומאים את ירושלים ואת בית המקדש השני. טיטוס, מפקד הצבא הרומי, לקח את המנורה ואת שאר כלי המקדש לרומא, והציג אותם בתהלוכת ניצחון בחוצות העיר. התהלוכה, שבה שבויים יהודים נושאים את המנורה, הונצחה בתבליט על שער טיטוס. מנורה זו, כמו מנורת המקדש, היא בעלת שבעה קנים, אך לה רגל שונה מהמתואר בפסיפסים ובתלמוד.

תבליט שער טיטוס

שלום על ישראל הוא בית הכנסת העתיק של יריחו. בית הכנסת הוקם במאה השביעית לספירה והוא פונה מערבה לכיוון ירושלים. בבית הכנסת פסיפס ובו מנורה והכיתוב "שלום על ישראל" הפסיפס מתוארך למאה השלישית לספירה. בחפירות ארכיאולוגיות ברחבי ארץ ישראל התגלו פסיפסים רבים מתקופת המשנה והתלמוד ובהם מנורה. בבית אלפא התגלה בית כנסת שכל רצפתו עשויה פסיפס ובו כל כלי המקדש ובהם גם המנורה.

פסיפס מבית הכנסת ביריחו

פרשת בהעלותך יוצרים

בזף לפרשה

ענו על השאלות והשיחות בזף לפרשה

- את מצור "אני והפרשה" כדאי לעמוד עם המשפחה.
- על ה'סוד הכמוס' בפניה- ענו באופן אישי וקפלו את הפינה להסתרת התשובה.

"מבית ומחוץ, מקשה אחת זהב"

יעי רינו

שבת שלום!